

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ІСТОМІНА КАТЕРИНА ЮРІЇВНА

УДК 378.4(71)+327

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА
БАКАЛАВРІВ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УНІВЕРСИТЕТАХ КАНАДИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Львів – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному університеті «Львівська політехніка», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
МУКАН Наталія Василівна,
Національний університет
«Львівська політехніка»,
завідувач кафедри іноземних мов.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ТРЕТЬКО Віталій Віталійович,
Хмельницький національний університет,
декан факультету міжнародних відносин;

кандидат педагогічних наук
ПОГРЕБНЯК Володимир Аркадійович,
Полтавський державний педагогічний університет
ім. В. Г. Короленка,
доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної
роботи.

Захист відбудеться 30 червня 2017 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.052.24 у Національному університеті «Львівська політехніка» за адресою: 79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12, 2-й поверх, ауд. 226.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» за адресою: 79013, м. Львів, вул. Професорська, 1 та на сайті <http://www.lp.edu.ua/research/dissertations-directory>.

Автореферат розісланий 27 травня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Л. Сушенцева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Міжнародні відносини слугують галуззю знань гуманітарної сфери, значення якої постійно зростає. Євроінтеграція, налагодження міжнародної співпраці – пріоритетні напрями розвитку України. Професійна підготовка висококваліфікованих фахівців у сфері міжнародних відносин є запорукою успішної співпраці України у складі міжнародних організацій задля втілення власної стратегії соціального, економічного та політичного розвитку на тлі світових демократичних процесів.

Професійну підготовку фахівців за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» в Україні здійснюють відповідно до Конституції України, закону «Про вищу освіту» (2014), інших нормативних документів. Важливе значення для розвитку цієї спеціальності мають напрацювання міжнародних організацій ООН, ЮНЕСКО, ОЕСР, Ради Європи, а також світові тенденції, що зумовлюють необхідність постійного оновлення змісту професійної підготовки фахівців.

Особливу роль у розвитку професійної освіти фахівців з міжнародних відносин в Україні відведено порівняльно-педагогічним дослідженням, що даватиме змогу вивчити досвід інших країн, виокремити його позитивні та негативні аспекти та, відповідно, екстраполювати продуктивні ідеї у практику вітчизняної вищої освіти.

Канада, як член Великої сімки, клубу урядів високорозвинутих країн світу, демонструє ефективні стратегії розв'язання міжнародних проблем політичного, економічного та соціального характеру. Відносини Канади з іншими країнами формуються на основі виваженої державної політики та її імплементації висококваліфікованими фахівцями в галузі міжнародних відносин, підготовку яких здійснюють в умовах системи вищої освіти. У досліджуваній країні специфіка професійної підготовки фахівців-міжнародників формується на основі напрацювань як органів управління державою, так і неурядових організацій, що відображають потреби ринку праці.

Актуальність проблеми професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин підтверджується й результатами наукових розвідок, які проводять як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, вивчаючи її теоретичні (Р. Арон, К. Дойч (K. Deutsch), М. Каплан (M. Kaplan), Т. Парсонс (T. Parsons), С. Хоффман (S. Hoffman) і практичні (Г. Андерсон (H. Anderson), С. Веббер (C. Webber), К. Джеферсон (K. Jefferson), П. Джонстон (P. Johnston), Р. Джонс (R. Jones), К. Кнаппер (C. Knapper), М. Каннер (M. Kanner), Дж. Лантіс (J. Lantis), Дж. Лупарт (J. Lupart), Л. Меєр (L. Meyer), Р. Флетчер (R. Fletcher) засади.

Упродовж останнього десятиріччя українськими науковцями проведено порівняльно-педагогічні дослідження (Н. Бідюк, Ю. Кіщенко, Л. Козак, Т. Кошманова, М. Лещенко, О. Локшина, З. Малькова, Я. Мельжинський, Н. Мукан, А. Мушинські, Г. Онкович, А. Парінов, О. Пасічник, В. Погребняк, А. Сбруєва, С. Синенко). Із теоретичним обґрунтуванням розвитку вищої та професійної освіти виступили Л. Гриневич, В. Журавський, І. Зязюн,

С. Калашнікова, В. Кремень, В. Луговий, Н. Ничкало, В. Олійник, П. Сікорський, Л. Сушенцева, Ж. Таланова; педагогіку вищої школи студіювали В. Вихрущ, Ю. Козловський, В. Ортинський; зарубіжний досвід професійної підготовки фахівців-міжнародників висвітлювали О. Тарасова, В. Третько.

Теоретичне дослідження проблеми розвитку спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», ґрунтовне вивчення та аналіз професійної підготовки фахівців-міжнародників дали змогу визначити суперечності між: існуючими вимогами ринку праці і розвитком вітчизняної системи вищої освіти у контексті міжнародного освітнього простору та формуванням відповідної нормативно-правової бази; зростаючою необхідністю розвитку міжнародного співробітництва на фоні нестабільної політичної та економічної ситуації та потребою в удосконаленні системи підготовки компетентних фахівців-міжнародників, здатних якісно виконувати професійні обов'язки; необхідністю сталого розвитку професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин і можливістю творчого поєднання традиційних та інноваційних моделей на основі використання здобутків зарубіжного досвіду.

Результати аналізу науково-педагогічних джерел, нормативно-правового та науково-методичного забезпечення професійної підготовки фахівців у галузі міжнародних відносин, а також виявлені суперечності зумовили вибір теми дослідження **«Професійна підготовка бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації відповідає науковому напрямку кафедри іноземних мов Національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього тексту, питання лінгвометодики та педагогіки». Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукової теми «Теорія і практика розвитку освітніх систем та професійної підготовки фахівців в умовах трансформаційних суспільних процесів» № 0115U000456. Тема затверджена вченою радою Національного університету «Львівська політехніка» (протокол № 3 від 22.04.2014) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол № 7 від 30.09.2014).

Мета дослідження – виявити особливості професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади та окреслити можливості використання прогресивних ідей та досвіду Канади в умовах університетської освіти України.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

- 1) обґрунтувати професійну підготовку бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин як сучасну педагогічну проблему;
- 2) охарактеризувати організаційно-педагогічні засади професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади;
- 3) виконати порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин у Канаді та Україні;

4) окреслити можливості використання прогресивних ідей та досвіду професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин Канади в умовах університетської освіти України.

Об'єкт дослідження – університетська освіта Канади.

Предмет дослідження – зміст, методи та форми професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади.

Методологічну основу дослідження формують філософські положення: про взаємозв'язок загального та характерного; єдності теорії і практики; положення про взаємозалежність освітніх та суспільних процесів; про динамічність розвитку освіти на основі принципів універсальності, цілісності, фундаментальності, компетентності й професійності, гуманізації та гуманітаризації; неперервного особистісного розвитку; міждисциплінарних і трансдисциплінарних засад професійної підготовки фахівців; концепції формування змісту навчання; застосування сучасних технологій і стратегій у системі професійної освіти; тенденцій сталого розвитку суспільства і колективної безпеки; глобалізації, інтернаціоналізації, демократизації, транснаціоналізації, інституціоналізації.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань дослідження нами використано комплекси: *теоретичних методів*: кількісний та якісний аналіз і синтез теоретичних напрацювань зарубіжних і вітчизняних науковців; індукція та дедукція для виявлення специфіки професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин у Канаді; зіставлення, порівняння та критичного осмислення, що дало змогу вивчити досвід університетів різних провінцій і територій Канади та України; логічний метод для конструювання причинно-наслідкових зв'язків; структурно-системний – для аналізу та відображення професійної підготовки фахівців-міжнародників як системи взаємопов'язаних і взаємодоповнювальних компонентів; метод систематизації та узагальнення для формування суджень і висновків; *емпіричних методів*: опитування адміністрації, діалог з професорсько-викладацьким складом та студентами факультету міжнародних відносин Університету Торонто (Онтаріо, Канада).

Джерельна база: документи ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи, конституційні державні документи про розвиток вищої та професійної освіти Ради міністрів освіти Канади (*англ.* Council of Ministers of Education, Canada), державні стандарти вищої професійної освіти, законодавчі акти та декларації в галузі освіти Канади, документація Департаментів освіти провінцій Канади, Асоціації університетів і коледжів Канади (*англ.* Association of Universities and Colleges of Canada), Асоціації професійних шкіл з міжнародних відносин (*англ.* Association of Professional Schools of International Affairs), Асоціації міжнародних студій Канади (*англ.* International Studies Association Canada), нормативно-правова документація університетів Канади, монографії та наукові збірники канадських і зарубіжних видань, журнали, педагогічна періодика Канади та інших зарубіжних країн: «Огляд міжнародних студій» (*англ.* International Studies Review), «Міжнародні взаємодії» (*англ.* International Interactions), «Журнал студій глобальної безпеки» (*англ.* Journal of Global Security Studies),

«Перспектива міжнародних студій» (англ. International Studies Perspective); наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців, матеріали науково-практичних конференцій, освітні програми підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади та відповідна навчально-методична документація факультетів міжнародних відносин університетів Канади.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що *вперше* розкрито особливості професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади (узгодження провінційних і федеральних освітніх та професійних стандартів; моніторинг якості освіти; автономність університетів; реалізація принципів інтернаціоналізації, гуманізації і демократизації освітнього процесу; академічна мобільність; гнучкість змісту освітніх програм; орієнтація на академічну результативність; інтегрований характер освітніх програм; розвиток науково-дослідного потенціалу університетів; співпраця між університетами та діловим сектором, сферою промисловості, урядовими та громадськими організаціями); *розроблено* та *обґрунтовано* модель професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади, що охоплює цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, операційний, контрольнорегулювальний, оцінно-результативний компоненти; на основі *порівняльно-педагогічного аналізу* виокремлено спільне та відмінне у досвіді Канади й України та *окреслено* можливості використання прогресивних ідей та досвіду Канади в умовах університетської освіти України.

Уточнено зміст понять «професійна підготовка», «бакалавр гуманітарних наук з міжнародних відносин», «фахівець з міжнародних відносин».

Подальшого розвитку набули положення про організацію професійної підготовки майбутніх фахівців з міжнародних відносин на основі тісної співпраці університетів та потенційних роботодавців, комплексного використання традиційних та інноваційних методів навчання із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, рольових ігор, навчання в громаді.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що його матеріали (характеристики, модель професійної підготовки фахівців у галузі міжнародних відносин, рекомендації щодо впровадження ідей канадського досвіду у системі вищої освіти України) можна використовувати у роботі вищих навчальних закладів України, зокрема, у процесі професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Результати дослідження, матеріали монографії на тему «Професійна підготовка фахівців з міжнародних відносин: досвід Канади», обґрунтовані визначні поняття і базу даних можуть використати: українські науковці як дослідницькі матеріали для проведення порівняльних студій, а також для наукового обґрунтування сучасної стратегії розвитку вищої освіти в Україні; керівники структурних підрозділів університетів, працівники Міністерства освіти і науки України, залучені до процесів розроблення освітніх стандартів, акредитації навчальних закладів і

ліцензування освітніх програм; науково-педагогічні працівники, зацікавлені у вдосконаленні процесу підготовки фахівців з міжнародних відносин та власному професійному зростанні.

Результати дослідження **впроваджено** у навчально-виховний процес Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (акт № 1725 від 14.11.2016), Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (акт № 209-н від 14.11.2016), Національного університету «Львівська політехніка» (акт № 67-01-2204 від 21.11.2016), Хмельницького національного університету (акт № 60 від 14.11.2016), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (акт № 17/15-3453 від 30.11.2016).

Особистий внесок здобувача. У праці [4], опублікованій у співавторстві з Н. В. Муқан, автором обґрунтовано методологію дослідження професійної підготовки фахівців у галузі міжнародних відносин, а також аналіз і характеристику специфіки підготовки фахівців-міжнародників в університетах Канади.

Апробація результатів дослідження здійснена на міжнародних науково-практичних конференціях: «Історія та сучасний стан педагогічних та психологічних наук» (Київ, 2014); «Людина та соціум: сучасні проблеми взаємодії (психологічні та педагогічні аспекти)» (Львів, 2014); «Дослідження різних напрямів розвитку психології і педагогіки» (Одеса, 2015); «Розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті: здобутки, проблеми, перспективи» (Умань, 2016); «Проблеми і перспективи розвитку науки в умовах євроінтеграції» (Чернівці, 2016); наукових семінарах кафедри іноземних мов Національного університету «Львівська політехніка» (2014, 2015, 2016, 2017).

Вірогідність результатів дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю вихідних позицій; використанням методів відповідно до мети та завдань дослідження; аналізом значного обсягу науково-педагогічних джерел, документів професійних організацій та асоціацій, нормативно-правової бази та науково-методичного забезпечення факультетів міжнародних відносин університетів Канади, позитивними результатами впровадження матеріалів дисертації у роботу закладів системи вищої освіти України.

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено у 13-ти працях (з них 12 – одноосібні): 1 монографія, 5 статей у наукових фахових виданнях України; 2 – у виданнях, включених до наукометричних баз даних; 5 – у збірниках наукових праць і матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (356 найменувань, з них 177 – іноземними мовами), 10-ти додатків. Загальний обсяг дисертації становить 309 сторінок, з них 198 сторінок основного тексту, який містить 5 таблиць та 2 рисунки на 4-х сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність та доцільність дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження; зазначено джерельну базу; окреслено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; висвітлено апробацію та впровадження результатів дослідження; зазначено особистий внесок здобувача та подано структуру й обсяг дисертаційної роботи.

У першому розділі **«Професійна підготовка бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин як сучасна педагогічна проблема»** висвітлено алгоритм реалізації дослідження, а також виконано аналіз теоретичних засад професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин.

На основі напрацювань вітчизняних, зарубіжних науковців та власного досвіду розроблено методологію проведення дослідження, яка ґрунтується на комплексному поєднанні теорій, концепцій, підходів порівняльної педагогіки. Розроблено модель професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади, що дало змогу розглянути її як систему взаємодоповнювальних та взаємозалежних компонентів, яка відзначається наявністю функціональних зв'язків та динамічним розвитком.

З'ясовано, що на сучасному етапі розвитку суспільства і всіх сфер його функціонування, зокрема, й сфери вищої освіти, актуалізується проблема професійної підготовки фахівців у галузі міжнародних відносин якісно вищого гатунку, здатних здійснювати професійну діяльність у добу радикальних змін структури міжнародних відносин, які характеризуються послабленням впливу міжнародних організацій, розвитком системи глобальної комунікації, посиленням світової економічної взаємозалежності, зміною ролі військового чинника, взаємозалежністю та взаємозумовленістю внутрішньополітичних і міжнародних проблем, наростанням хвилі глобальної демократизації тощо.

Проаналізовано теорії, концепції і підходи, покладені в основу професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади: філософські, соціологічні, педагогічні, психологічні та економічні теорії, концепції формування змісту навчання, застосування сучасних технологій і методів професійної підготовки фахівців. Визначено, що сучасний розвиток міжнародних відносин перебуває під впливом низки концепцій і тенденцій, зокрема: сталого розвитку суспільства і колективної безпеки; глобалізації, інтернаціоналізації, демократизації, транснаціоналізації, інституціоналізації тощо.

З'ясовано характерні риси професійної підготовки фахівців-міжнародників в університетах Канади, такі як: орієнтація освітніх програм на досягнення академічних результатів, формування професійних і особистісних компетенцій майбутніх фахівців; інтеграція теоретичної і практичної частин освітніх програм; широке застосування міждисциплінарного підходу у навчанні; постійне оновлення стандартів навчання і моніторинг якості надання освітніх послуг; інтенсифікація академічної мобільності викладачів і студентів; заохочення

дослідницьких програм у сфері міжнародних відносин; розвиток співробітництва між університетами, державними і громадськими організаціями.

У процесі дослідження виконано аналіз вимог до кваліфікації фахівців-міжнародників та з'ясовано, що комплексний характер професійної діяльності фахівця-міжнародника вимагає низки компетенцій, зокрема: теоретичної обізнаності у сфері міжнародних відносин; критичного мислення; емоційного інтелекту; практичного досвіду професійної діяльності; активної громадянської позиції; країнознавчих знань і толерантності; технологічної грамотності; знання іноземних мов. Формування широкого спектра універсальних компетенцій фахівця зумовлене видами професійних завдань, з якими він зіштовхується у професійній діяльності, а саме: науково-дослідним, організаційним, адміністративним, медіаторським, проектувальним, рефлексивним, прогностичним.

У другому розділі **«Організаційно-педагогічні засади професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади»** виконано дослідження особливостей організації підготовки бакалаврів з міжнародних відносин в університетах Канади та проаналізовано компоненти авторської моделі професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади, зокрема, цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, операційний, контрольно-регулювальний та оцінно-результативний компоненти (рис. 1).

Опрацювання законодавчих актів провінцій Канади, законів та положень місцевих рад і комісій у галузі освіти, програмних документів, матеріалів освітніх програм для бакалаврів з міжнародних відносин і положень провідних університетів Канади, професійних стандартів дало змогу визначити науково-методичну основу, а також з'ясувати специфіку різних видів програм професійної підготовки фахівців-міжнародників рівня бакалавра в університетах Канади.

Вивчено особливості забезпечення якості вищої освіти та з'ясовано, що для системи вищої освіти Канади характерна відсутність уніфікованих стандартів і положень, які регулюють її розвиток, а канадські університети є автономними навчальними закладами, що несуть цілковиту відповідальність за планування та реалізацію освітніх стратегій і надання освітніх послуг.

Університети функціонують на основі тісної співпраці з провінційними радами й агентствами з питань удосконалення навчального процесу. Обмежену координацію розвитку освіти на національному рівні здійснюють через Раду міністрів освіти Канади, яка визначає основну панканадську стратегію, а всі повноваження щодо її імплементації делегують провінційним і територіальним урядам. Освітні стандарти формуються на основі Національної класифікації спеціальностей, нормативних документів провінцій, автономних рішень університетів та в контексті Рамок кваліфікацій кожної з провінцій, що побудована відповідно до Міжнародної класифікації стандартів освіти.

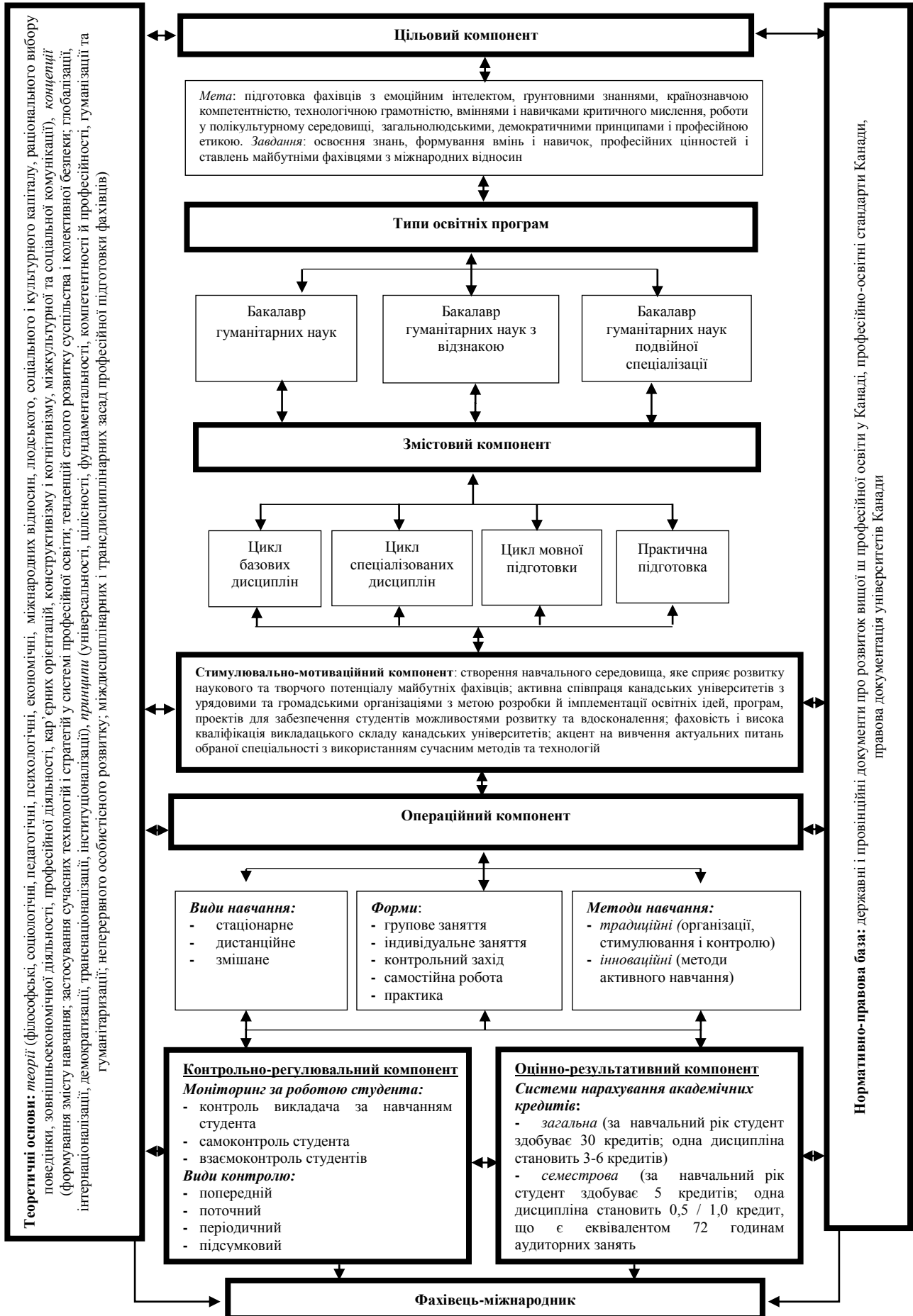

Рис. 1. Модель професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади

В основу застосування міждисциплінарного підходу до професійної підготовки фахівців-міжнародників у Канаді покладено напрацювання теоретиків інших наук гуманітарного та суспільного спрямування, зокрема, філософії, історії, соціології, політології, економіки і права, а також їхніх підходів, форм, методів і прийомів. Професійна підготовка у галузі міжнародних відносин пов'язана з вивченням системи знань з різних сфер, які утворюють своєрідний комплекс. Історія дипломатії та міжнародне право є частиною необхідних знань, до яких також належать знання з політології, історії міжнародних відносин, державної безпеки, соціології, антропології, історії, економіки, географії, демографії, соціології та інших наук. Здебільшого провідні університети Канади виокремлюють як базові саме ці дисципліни.

Операційний компонент професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин характеризується наявністю програм різних видів, форм та методів навчання, що презентують екстраполяцію традиційних та інноваційних здобутків педагогіки досліджуваної країни. Зокрема, у канадських університетах використовують такі методи організації та реалізації навчально-пізнавальної діяльності: словесні (бесіда, розповідь, лекція, пояснення), наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (досліди, вправи, лабораторні та практичні роботи, написання творів, рефератів, есе); творчі (передбачають самостійний творчий підхід до навчання і виконання індивідуальних завдань); проблемно-пошукові (виконання завдань, які потребують самостійного пошуку оптимального вирішення); методи самостійної роботи, включаючи виконання завдань під керівництвом викладача. Вагому роль відведено таким методам активного навчання: симуляції, ігровим та інтерактивним завданням, рольовим іграм, кейс-методу, громадській діяльності тощо, що сприяє формуванню та розвитку практичних умінь і навичок.

Дослідження контрольнo-регулювальнoго та оціннo-результативнoго компонентів професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади дало змогу проаналізувати програмні документи і положення університетів Канади щодо організації оцінювання студентів та з'ясувати структуру й особливості функціонування системи оцінювання успішності студентів; визначити та описати засади, на яких здійснюють вхідне, поточне, періодичне та підсумкове оцінювання. Зокрема, з'ясовано, що у системі оцінювання не існує спільного уніфікованого стандарту для регулювання цього процесу. Вона може варіюватись залежно від провінції, рівня підготовки, навчального закладу і, навіть, факультету. Університети уповноважені реалізовувати власні методи і стратегії моніторингу й контролю за навчальним процесом та академічними досягненнями студентів.

З'ясовано, що у канадських університетах вирізняють такі види контролю: попередній контроль, який застосовують на початку навчання для з'ясування рівня знань студентів і вибору подальшої стратегії, методів і засобів навчання, що оптимізує змістовий компонент навчального процесу; поточний контроль здійснюють для оцінювання знань студентів у повсякденній навчальній діяльності; періодичний контроль провадять систематично наприкінці певного

періоду; підсумковий контроль передбачає оцінювання теоретичної і практичної підготовки студентів після завершення вивчення дисципліни.

Методи і техніки оцінювання майбутніх фахівців у галузі міжнародних відносин в університетах Канади можуть охоплювати виконання різноманітних завдань, написання есе, проведення тестувань в усній і письмовій формі з різними часовими інтервалами та різного рівня складності, участь у групових дискусіях, підготовку доповідей на семінари, виробничу практику, індивідуальні завдання, підготовку проектів на задані теми, творчі завдання. У контексті сучасного розвитку підходів до оцінювання, самооцінювання власних здобутків студентами є одним із важливих аспектів ефективного оцінювання, що застосовують у Канаді.

Узагальненими вимогами до оцінювання знань, умінь і навичок студентів в університетах Канади є об'єктивність, чіткість критеріїв оцінювання, єдність вимог оцінювання, індивідуальний підхід до оцінювання студентів, що передбачає створення оптимальних умов для досягнення найкращих результатів; комплексність, що виражається через оцінювання комплексу теоретичних і професійних знань, умінь і навичок.

У третьому розділі **«Порівняльно-педагогічний аналіз моделей професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади та України»** представлено результати порівняльно-педагогічного аналізу моделей професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади та України, а також окреслено можливості використання прогресивних ідей та досвіду професійної підготовки фахівців у галузі міжнародних відносин в умовах вищої освіти України.

Підготовка фахівців-міжнародників ґрунтується на міждисциплінарному підході та спрямована на реалізацію освітнього процесу і результатів навчання відповідно до стандартів і кваліфікаційних вимог, визначених провінціями та університетами. Відповідно до Рамок кваліфікацій визначається їхня структура, основні цілі і результати навчання, здійснюється трансфер кредитів та визнання кваліфікації, що забезпечує можливості для неперервної освіти; порівнюються канадські стандарти зі стандартами інших країн, що сприяє мобільності кваліфікованих осіб. Надбаннями такої схеми професійної підготовки є гармонійний розвиток професійних компетенцій, необхідних для реалізації фахівця як успішного працівника відповідної галузі, здатного до професійної мобільності і роботи з інноваційними технологіями, що втілюється за допомогою різних видів програм для бакалаврів. Професійна підготовка фахівців-міжнародників у Канаді охоплює науково-методологічну, теоретичну та загальнопрофесійну підготовку, спрямовану на засвоєння широкого спектра знань, що полегшує процес адаптації в різних умовах професійної діяльності.

Вивчення освітніх програм канадських університетів з міжнародних відносин рівня бакалавра дало змогу визначити їхні ключові взаємозв'язані компоненти, такі як: 1) базові курси; 2) спеціалізовані курси; 3) мовна підготовка; 4) навчання/практика за кордоном.

Вивчення та аналіз освітніх програм з міжнародних відносин університетів Канади дали змогу визначити їхню мету, яка передбачає необхідність неперервного пошуку і практичного застосування традиційних та інноваційних методів і форм організації навчального процесу, а також ґрунтується на комплексі принципів, що забезпечують формування загальних, теоретичних, когнітивних і практичних знань, умінь і навичок у майбутніх фахівців.

Характерними рисами професійної підготовки фахівців-міжнародників в університетах Канади є: організація освітніх програм, орієнтованих на отримання результатів навчання і відповідних компетенцій згідно із задекларованими вимогами; чітка система оцінювання студентів і система кредитного трансферу для забезпечення мобільності; створення можливостей для практики та реалізації наукового потенціалу; створення інтегрованих освітніх програм, які дають змогу здобувати освіту відповідно до спеціальностей у контексті освітніх програм додаткової спеціалізації.

Дослідження освітніх програм професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах України дало змогу виокремити її характерні риси, а саме: необхідність ґрунтовнішого визначення результатів навчання студентів з орієнтацією на вимоги майбутньої професійної діяльності; обмежені можливості вибору елективних дисциплін; активне застосування традиційних методів навчання та організації навчального процесу на протипагу методам активного навчання; значний акцент на теоретичній підготовці майбутніх фахівців та аудиторному навчанні; недостатньо активний розвиток потенціалу самостійної роботи студентів у контексті автономного навчання і науково-дослідної діяльності; необхідність узгодження системи трансферу академічних кредитів.

На основі порівняння досвіду Канади та України щодо професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин окреслено можливості використання передових ідей і позитивного канадського досвіду професійної підготовки фахівців-міжнародників у системі вищої освіти України.

З прийняттям Закону «Про вищу освіту» (2014) в Україні вже розпочався процес реформування вищої освіти, проте окремі ідеї досвіду Канади можуть слугувати зразком для переймання та адаптації відповідно до чинного законодавства та українських освітніх реалій: розробка освітніх стандартів професійної підготовки майбутніх фахівців-міжнародників; застосування опису освітніх програм бакалавра згідно з Європейською кредитно-трансферною накопичувальною системою; конструювання змісту і структури програм професійної підготовки з метою формування чіткого переліку компетентностей майбутніх фахівців; окреслення змісту професійної підготовки фахівців відповідно до конкретних результатів навчання; чітке визначення форм атестації студентів, а також вимог до заключної кваліфікаційної роботи; розвиток у вищих навчальних закладах внутрішніх систем і механізмів забезпечення якості вищої освіти, а також дотримання міжнародних стандартів якості освіти.

ВИСНОВКИ

Дослідження проблеми професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади дало змогу зробити такі висновки:

1. Професійна підготовка фахівців з міжнародних відносин є актуальною педагогічною проблемою, в основу якої покладено філософські, соціологічні, педагогічні, психологічні, економічні теорії і концепції (теорії міжнародних відносин, людського, соціального і культурного капіталу, раціонального вибору поведінки, зовнішньоекономічної діяльності, професійної діяльності, теорії кар'єрних орієнтацій, конструктивізму і когнітивізму, міжкультурної та соціальної комунікації), а також врахування тенденцій розвитку міждержавних відносин у глобальному контексті (тенденцій сталого розвитку суспільства і колективної безпеки; глобалізації, інтернаціоналізації, демократизації, транснаціоналізації, інституціоналізації).

Уточнено зміст понять: професійна підготовка як комплексний процес отримання кваліфікації згідно з обраною спеціальністю з метою освоєння знань, формування вмінь і навичок для здійснення професійної діяльності; бакалавр гуманітарних наук з міжнародних відносин (рівень вищої освіти особи у сфері гуманітарних наук, яка після завершення загальноосвітньої школи отримала базову вищу освіту, здобула загальні теоретичні та спеціальні професійні знання, вміння і навички у сфері міжнародних відносин, необхідні для виконання професійних функцій; фахівець з міжнародних відносин (кваліфікований фахівець, який володіє якісною інтегральною характеристикою, що свідчить про його підготовленість до реалізації професійних функцій та ролей у галузі міжнародних відносин, прийняття оптимальних рішень із застосуванням професійних знань і досвіду для досягнення потрібного результату через використання технологій ділової комунікації, професійної етики у полікультурному середовищі, а також готовність нести відповідальність за наслідки прийнятих рішень).

Розкрито особливості професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин у Канаді, в основу яких покладено: стратегії узгодження провінційних і федеральних освітніх та професійних стандартів; багаторівневий моніторинг якості освіти; автономність університетів; принципи інтернаціоналізації, гуманізації та демократизації освітнього процесу; застосування міждисциплінарного підходу; забезпечення академічної мобільності студентів і викладацького складу; гнучкість змісту освітніх програм; орієнтацію освітніх програм на досягнення академічних результатів; інтегрований характер освітніх програм; розвиток науково-дослідного потенціалу університетів; заохочення і підтримку міжуніверситетської співпраці, а також співробітництво з діловим сектором, сферою промисловості, урядовими та громадськими організаціями.

2. Охарактеризовано організаційно-педагогічні засади професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин у Канаді.

Розроблено й обґрунтовано модель професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин, головним завданням якої є задоволення потреб ринку праці і вимог суспільства, що характеризується стрімкою динамікою розвитку, у висококваліфікованих спеціалістах. Модель охоплює *цільовий* (підготовка фахівців, яким притаманна наявність емоційного інтелекту, обізнаність із тенденціями розвитку сучасних міжнародних відносин, що володіють ґрунтовними знаннями у сфері глобальних і міжнародних студій, демонструють крайнознавчу компетентність, технологічну грамотність, вміння і навички критичного мислення, роботи у полікультурному середовищі, сформовані на основі міжнародної освітньо-професійної практики, а також сповідують загальнолюдські демократичні принципи і дотримуються професійної етики) та *стимульовально-мотиваційний* (створення навчального середовища, сприятливого для розвитку наукового і творчого потенціалу студентів; налагодження співпраці між університетом та урядовими/громадськими організаціями; високий професіоналізм викладацького складу канадських університетів; актуалізація змістового та операційного компонентів з урахуванням сучасних тенденцій розвитку міжнародних відносин та педагогічних технологій) компоненти. *Змістовий компонент* охоплює цикли базових та спеціалізованих дисциплін, мовної та практичної підготовки. *Операційному компоненту* притаманне комплексне поєднання традиційних та інноваційних видів, форм та методів навчання (види: стаціонарне, дистанційне, змішане; форми: групові та індивідуальні заняття, контрольні заходи, практичне навчання і стажування за кордоном, виробнича практика, волонтерство, громадська діяльність; методи: словесні, наочні, практичні, творчі, проблемно-пошукові, а також методи самостійної роботи й самоосвіти). *Контрольно-регульовальний* компонент передбачає моніторинг викладачем діяльності студента, самоконтроль та взаємоконтроль студентів (види контролю: вхідний, поточний, періодичний, підсумковий). *Оцінно-результативний* компонент охоплює систему нарахування академічних кредитів: загальну (упродовж 1 н.р. – 30 кредитів) та семестрову (оцінювання результатів освоєння навчальної дисципліни 0,5–1,0 кредит, що відповідає 72 год аудиторних занять).

3. Виконане порівняльно-педагогічне дослідження дало змогу виявити спільне та відмінне у професійній підготовці фахівців з міжнародних відносин рівня бакалавра у Канаді та Україні. До *спільних* атрибутів належать: прагнення до оновлення та оптимізації існуючої системи професійної підготовки, що поєднує національні особливості вищої освіти країни, а також сучасні тенденції та пріоритети розвитку міжнародної вищої освіти; ступеневість і послідовність університетської освіти; активні інтеграційні освітні процеси; застосування компетентнісного підходу у професійній підготовці фахівців; стандартизація професійної підготовки; забезпечення неперервності освіти; застосування концептуальних методологічних підходів у професійній підготовці, загальних педагогічних та специфічних принципів.

Специфічними атрибутами, які характеризують досвід Канади, є: автономність університетів; гнучкість освітніх програм; доступні можливості вибору основних і додаткових спеціалізацій; активне використання інформаційних технологій у навчальному процесі; високий рівень академічної мобільності студентів; відповідність змістового наповнення освітніх програм сучасним проблемам розвитку міжнародних відносин; відведення значної ролі самостійній роботі і навчанню студентів; широке застосування методів активного навчання; мотивація науково-дослідної діяльності; розвинута система стажування, професійної практики і волонтерської діяльності студентів; високий рівень розвитку інклюзивної освіти; налагоджена співпраця університету з потенційними роботодавцями для втілення наукових проєктів, дослідницької діяльності і працевлаштування майбутніх фахівців.

Характерними атрибутами досвіду України є: орієнтація на теоретичну підготовку фахівців з глибоким обсягом знань, однак недостатнім акцентом на розвиток практикоорієнтованих професійних умінь і навичок; недостатній рівень впровадження студентоцентристського навчання; недостатній рівень забезпечення конкретних результатів навчання і компетенцій студентів у процесі навчання; відсутність можливостей або номінальність вибору вивчення навчальних дисциплін, а також індивідуального підходу до навчального процесу; низький рівень використання потенціалу самостійної роботи студентів; початковий етап розвитку та організації академічної мобільності; налагодження співпраці та формування мережі вітчизняних і закордонних організацій та установ для проходження студентами виробничої практики; обмежені можливості для сприяння подальшому працевлаштуванню випускників.

4. На основі виявлених спільних і відмінних властивостей окреслено можливості творчого використання прогресивних ідей канадського досвіду задля подальшого впровадження у навчальних закладах України: визначення чіткої характеристики галузі знань, спеціальності, спеціалізації, яку можуть здобувати майбутні фахівці-міжнародники; застосування опису освітніх програм бакалавра згідно з Європейською кредитно-трансферною накопичувальною системою; конструювання змісту і структури програм професійної підготовки з метою формування чітко окресленого переліку компетентностей майбутніх фахівців на основі теоретичного та практичного навчання; окреслення змісту професійної підготовки фахівців відповідно до визначених результатів навчання; чітке визначення форм атестації студентів, а також вимог до заключної кваліфікаційної роботи; розвиток у вищих навчальних закладах внутрішніх систем і механізмів забезпечення якості вищої освіти, а також дотримання міжнародних стандартів якості освіти.

Виконане порівняльно-педагогічне дослідження професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади не вичерпує усіх аспектів сфери цієї проблематики. Вважаємо, що перспективними напрямами подальших педагогічних розвідок є: професійна підготовка магістрів з міжнародних відносин; професійна підготовка докторів філософії у галузі міжнародних відносин в університетах Канади; психолого-педагогічні

особливості становлення фахівців у галузі міжнародних відносин; порівняльні педагогічні дослідження зарубіжних систем професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, що відображають основні наукові результати дисертації *Монографія*

1. Істоміна К. Ю. Професійна підготовка фахівців з міжнародних відносин : досвід Канади : [монографія] / К. Ю. Істоміна. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 124 с.

Публікації у виданнях, що включені до наукометричних баз даних

2. Істоміна К. Ю. Професійна підготовка фахівців з міжнародних відносин в університеті Торонто / К. Ю. Істоміна // Молодий вчений. Науковий журнал. – 2015. – № 3(18). – С. 94–98.

3. *¹Istomina K. International relations as a field of study in the Canadian system of higher education / Kateryna Istomina // Comparative professional pedagogy. – 2015. – Vol. 5, Issue 2. – P. 83–88.

4. Істоміна К. Ю. Методологія дослідження професійної підготовки фахівців у галузі міжнародних відносин в університетах Канади / Н. В. Муқан, К. Ю. Істоміна // Молодий вчений. Науковий журнал. – 2016. – №12 (39). – С. 468–473.

Публікації у наукових фахових виданнях України

5. Істоміна К. Ю. Оцінювання і нарахування кредитів у процесі навчання бакалаврів у галузі міжнародних відносин в університетах Канади / К. Ю. Істоміна // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. Науковий журнал. / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. – 2015. – Вип. 8 (52). – С. 210–218.

6. Істоміна К. Ю. Методи і форми організації навчального процесу фахівців-міжнародників в університетах Канади / К. Ю. Істоміна // Збірник наукових праць Херсонського державного університету «Педагогічні науки». – 2016. – Вип. LXIX, Т. 2. – С. 55–60.

7. Істоміна К. Ю. Результати навчання фахівців-міжнародників в університетах Канади / К. Ю. Істоміна // Збірник наукових праць Полтавського педагогічного університету ім. В. Г. Короленка «Педагогічні науки». – 2016. – Вип. 65. – С. 108–115.

8. Істоміна К. Ю. Роль громадських організацій у підготовці фахівців-міжнародників у Канаді / К. Ю. Істоміна // Наукові записки Тернопільського

---

¹Видання водночас є фаховим.

національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – 2016. – Серія : педагогіка. – № 3. – С.161–168.

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Істоміна К. Ю. Оцінка якості освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» в системі університетської освіти у Канаді / К. Ю. Істоміна // Історія та сучасний стан педагогічних та психологічних наук : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 7 листопада 2014 року). – К. : У 2 частинах. ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2014. – Ч. I. – С. 69–72.
10. Істоміна К. Ю. Розвиток міжнародних відносин як навчальної дисципліни у Канаді / К. Ю. Істоміна // Людина та соціум: сучасні проблеми взаємодії (психологічні та педагогічні аспекти). Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (31 жовтня – 1 листопада 2014 р., м. Львів) : – Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2014. – С. 65–68.
11. Істоміна К. Ю. Особливості системи перезарахування кредитів в університетах Канади у контексті професійної підготовки фахівців-міжнародників / К. Ю. Істоміна // Дослідження різних напрямів розвитку психології і педагогіки : Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції : (20–21 листопада 2015 р., м. Одеса). – Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2015. – С. 86–89.
12. Істоміна К. Ю. Лекція як форма організації навчального процесу фахівців-міжнародників в університетах Канади / К. Ю. Істоміна // Проблеми і перспективи розвитку науки в умовах євроінтеграції : Матеріали XXXIX Міжнародної науково-практичної конференції : (29–30 квітня 2016 р., м. Чернівці). – Т. 5. – Київ : Науково-видавничий центр «Лабораторія думки», 2016. – С. 15–17.
13. Істоміна К. Ю. Формування соціокультурної компетентності фахівців-міжнародників у Канаді / К. Ю. Істоміна // Розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті: здобутки, проблеми, перспективи : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції : (13–14 жовтня 2016 р., м. Умань) // FOLIA COMENIANA : Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського / гол. ред. Муковіз О. П. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. – С. 60–64.

АНОТАЦІЇ

Істоміна К. Ю. Професійна підготовка бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти. – Національний університет «Львівська політехніка», Міністерство освіти і науки України. – Львів, 2017.

У дисертації на основі проведення порівняльно-педагогічного дослідження виконано аналіз професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади.

Відповідно до алгоритму реалізації дослідження та на основі використання системного, структурно-функціонального, андрагогічного, аксіологічного, інтеркультурного, конструктивістського, функціонального підходів обґрунтовано професійну підготовку фахівців з міжнародних відносин як сучасну педагогічну проблему, що ґрунтується на філософських, соціологічних, педагогічних, психологічних, економічних теоріях і концепціях (теорії міжнародних відносин, людського, соціального і культурного капіталу, раціонального вибору поведінки, зовнішньоекономічної діяльності, професійної діяльності, теорії кар'єрних орієнтацій, конструктивізму і когнітивізму, міжкультурної та соціальної комунікації); охарактеризовано організаційно-педагогічні засади професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади (узгодження провінційних і федеральних освітніх та професійних стандартів; моніторинг якості освіти; автономність університетів; принципи інтернаціоналізації, гуманізації та демократизації освітнього процесу; академічна мобільність; гнучкість змісту освітніх програм; орієнтація на академічну результативність; інтегрований характер освітніх програм; розвиток науково-дослідного потенціалу університетів; співпраця між університетами та діловим сектором, сферою промисловості, урядовими та громадськими організаціями); проаналізовано модель підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин, що охоплює цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, операційний, контрольно-регулювальний, оцінно-результативний компоненти; окреслено можливості використання передових ідей канадського досвіду у системі вищої освіти України.

Уточнено зміст понять «професійна підготовка», «бакалавр гуманітарних наук», «фахівець з міжнародних відносин».

Подальшого розвитку набули ідеї організації професійної підготовки майбутніх фахівців з міжнародних відносин на основі тісної співпраці університетів та потенційних роботодавців, комплексного використання традиційних та інноваційних методів навчання із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, рольових ігор, навчання в громаді.

Ключові слова: бакалавр гуманітарних наук, професійна підготовка, фахівець з міжнародних відносин, професійна компетентність, професійні стандарти.

Истомина Е. Ю. Профессиональная подготовка бакалавров гуманитарных наук по международным отношениям в университетах Канады. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – Теория и методика профессионального

образования. – Национальный университет «Львівська політехніка», Министерство образования и науки Украины. – Львов, 2017.

В диссертации на основе проведения сравнительно-педагогического исследования выполнен анализ профессиональной подготовки бакалавров гуманитарных наук по международным отношениям в университетах Канады.

В соответствии с алгоритмом реализации исследования и на основании использования системного, структурно-функционального, андрагогического, аксиологического, интеркультурного, конструктивистского подходов обоснована профессиональная подготовка специалистов по международным отношениям как современная педагогическая проблема. В ее основу положены философские, социологические, педагогические, психологические, экономические теории и концепции (теории международных отношений, человеческого, социального и культурного капитала, рационального выбора поведения, внешнеэкономической деятельности, профессиональной деятельности, теории карьерных ориентаций, конструктивизма и когнитивизма, межкультурной и социальной коммуникации). Охарактеризованы организационно-педагогические основы профессиональной подготовки бакалавров гуманитарных наук по международным отношениям в университетах Канады (согласование провинциальных и федеральных образовательных и профессиональных стандартов, мониторинг качества образования; автономность университетов; принципы интернационализации, гуманизации и демократизации образовательного процесса; академическая мобильность; гибкость содержания образовательных программ; ориентация на академическую результативность; интегрированный характер образовательных программ, развитие научно-исследовательского потенциала университетов; сотрудничество между университетами и деловым сектором, сферой промышленности, правительственными и общественными организациями). Разработана и обоснована модель подготовки бакалавров гуманитарных наук по международным отношениям, которая охватывает целевой, стимулирующий и мотивационный, содержательный, операционный, контрольно-регулирующий, оценочно-результативный компоненты. Очерчены возможности использования передовых идей канадского опыта в системе высшего образования Украины.

Уточнено содержание понятий «профессиональная подготовка», «бакалавр гуманитарных наук», «специалист по международным отношениям».

Дальнейшее развитие получили идеи организации профессиональной подготовки будущих специалистов по международным отношениям на основе тесного сотрудничества университетов и потенциальных работодателей, комплексного использования традиционных и инновационных методов обучения с применением информационно-коммуникационных технологий, ролевых игр, обучение в общине.

Ключевые слова: бакалавр гуманитарных наук, профессиональная подготовка, специалист по международным отношениям, профессиональная компетентность, профессиональные стандарты.

Istomina K. Yu. Professional Training of the Bachelors of Arts in International Relations at the Universities of Canada. – On the rights of manuscript.

The thesis for the Degree of Candidate of Pedagogical Sciences in the specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – Lviv Polytechnic National University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Lviv, 2017.

The thesis represents thorough study of the contemporary system of professional training of the Bachelors of Arts in international relations at the universities of Canada conducted on the basis of comparative pedagogical research.

The system of higher education in Canada prides itself on the quality of its learning environment. It has successfully established Canada among the leaders in outcomes-based pedagogy whilst its academic community continues to engage in a wide range of innovative initiatives in order to enhance students' learning environment and stipulate academic achievements. Higher education institutions in Canada offer effective training programs within international relations as a field of study and academic major.

The study presents an attempt to investigate the current state of international relations as a field of study in the context of the Canadian higher education. It has been highlighted that Canada has a long and successful tradition of professional training in international relations according to the well-developed system of higher education, respective standards and requirements. The universities of Canada are highly rated among the known education establishments, which offer programs in international relations. The positive reputation of the Canadian professional training in international relations is achieved due to well-structured classification of fields of studies, which helps to determine the optimal objectives of specific instructional programs with orientation on balanced process of studying, as well as on successful future professional activity. The thesis also contains a general overview of the respective field of study, focusing predominantly on the role and function of the given academic discipline.

According to the study implementation algorithm and on the basis of systematic, structural, functional, andragogical, competence-based, person-oriented, constructivist, activity-oriented, humanistic, axiological, content-oriented, instrumental, intercultural approaches the professional training of international relations specialists as modern pedagogical issue has been justified with the help of philosophical, sociological, pedagogical, psychological, economic theories and concepts as well as theories of international relations, peoples', social and cultural capital, rational behavioral choice, foreign economy activity, professional activity, theory of career orientation, constructivism and cognitivism, intercultural and social communication.

In the course of the research, it has been clarified that international relations as a field of study gains a significant role in the context of current global trends in the development of higher education systems. The construction of transnational cooperation, analysis and solution of complex problems of today depend on professionalism of specialists in the realm of international affairs. Thus, there is the

growing need for professional training of specialists in international relations. Professional training of the specialists in international relations is traditionally implemented in the system of university education. Numerous well-elaborated training programs provide students with opportunities of successful formation and development of the necessary knowledge and skills for future career.

We have characterized organizational and pedagogical fundamentals of professional training of the Bachelors of Arts in international relations at the universities of Canada (harmonization of provincial and Pan-Canadian educational and professional standards, the quality of education monitoring, the autonomy of universities, the principles of internationalization, humanization and democratization of the educational process, academic mobility, flexibility of content of educational programs; focus on academic performance, integrated character of education programs, the development of research capacity of universities, cooperation of universities and the business sector, industry, government and NGOs). We have developed and justified the model of the system of professional training of the Bachelors of Arts in international relations at the universities of Canada. It includes the aim of instructional programs, motivation of students' activity, content of instructional programs, forms and methods of instruction, learning outcomes, and assessment of students' academic achievements.

It has been discovered that the undergraduate instructional programs in international relations in Canada assist students in gaining a broad overview of multidisciplinary studies complementing each other to develop a good sense of the ways in which different disciplines approach the development of the major sphere of interest.

The research contains the general overview of the main types of the instructional programs in international relations of the leading universities in Canada, namely the Bachelor of Arts, the Bachelor of Arts (with honours), the Bachelor of Arts with minor specialization.

On the basis of comparative analysis, common and divergent features of Canadian and Ukrainian experience have been defined. We have outlined the possible use of advanced ideas of Canadian experience in the higher education of Ukraine.

The notions «professional training», «Bachelor of Arts», «international relations specialist» are clarified.

The ideas of organization of professional training of international relations specialists on the basis of closer cooperation of universities and potential employers, complex use of traditional and innovative teaching methods together with informational and communicative technologies, role plays, community-based learning have gained further development.

Keywords: Bachelor of Arts, professional training, specialist in international relations, professional competence, professional standards.